

Kedar bolj požene, se razvije prvi list večidel z lesnim očesom, drugi in tretji list z prvim naj lepšim grozdičem.

Pri grozdju in škremplah je list na drugi strani iste bunkice in nosi za prihodnje leto na dnu lesne oke. Kedar se mladje prikaže je spomladni zrak še navadno hladen in prvo listje malo, toraj rastle še počasno in zato so prvi kolenci naj krajši in oke na teh naj slabejše večidel lesne. Le če je vreme prav ugodno in toplo, postane že druga oka plodna in potem vsaka druga do sedme in osme. Če pa vročina rastle preveč pospešuje, je manj plodnih ok, ker rozga hitro raste ter le lesene oke dobiva. Zato si lahko razjasnimo, zakaj v mokrotnem vremenu v hladni, mokri zemlji ali senci rožje sicer debelo, pa puhlo z dolgimi kolenci z neplodnimi okami, na vročih, suhih brežinah pa bolj čvrsto z plodnimi okami vzraste.

Umetno obdelovanje je dobra rez, pletev, gnojenje i. t. d. Zatiranje očes do 2 ali 3 srednjih premeni lesne oke v plodne, nasproti pa naredi tudi preobilni živež plodne oke v lesne. Vendar les spet nastavlja plodne oke. Naj bolj se mora paziti mesca julija in avgusta, da se trta dobro oskrbuje in opleva, ker takrat dobi trs, kakor tudi drevje svoje plodne popke, ki so v začetku na dnu listne petlje dobro zavarovani.

(Dalje prihodnjič.)

Sadite sadunosno drevje.

Prav veselo je hoditi po krajih, kjer je videti, kako umni gospodarji materi zemlji vedo prijeten obraz dajati in si ob enem največji dobiček iz nje potegovati: niti ped zemlje ne pustijo brez koristi! To je veselo, to je podučljivo. Toda žalibože, veliko ljudi, celo gospodarjev in posestnikov, prostih in izobraženih vidi in gleda, ja občuduje in strmi nad krasoto drevorednega sadunosnika mnogih modrih in skrbnih gospodarjev, kako si vedo v hasek obrniti vsak prostor svoje zemlje ne le, da vinograde lepo obdelujejo in gozde s sajenjem, kjer se da v starem gozdu, zgostujejo, travnike in njive zboljšujejo, marveč vsak brežni položaj si vede ozalšati s sadunosnim drevjem tako, da imajo od spomladi do pozne jeseni vedno žlahno sadje za vživati, sušiti, tolči, piti in za jesih, za prodajo surovo ali posušeno, k temu še ne kasno živini pokladati in kositi trave, ktera sicer ne bi rastla zavoljo ognjenih solnčnih žarkov poletnih in slabe peščene zemlje, raste vendar, ker ji drevje sadunosno senco dela; in vendar jim ne pride v glavo: pojdi, in stori tudi tako! Znan mi je nek gospodar, ki je lani, kakor pravijo, 100 štrtinjakov a po 10 f. iz začetka mešanekarjev prodajal, kar znese 1000 f. pozneje pa za 15 in celo po 20 f. štrtinjak! —

Al to ni nič? Morda porečeš: V ščavniškem dolu drevje ne stori, pozebe. Pokaži mi pred koliko si že umno sadunosnega drevja zasadil, in potlej ga pametno oskrboval! Pod pazduho ti vsa tvoja sadunosna drevesca snosim, in ob Janževem ne bom imel velikega kresa. — Zato, dragi moj! ne mlati prazne slame. Vedi, pri nas povsod drevje raste celo na strehi, ako se umno zasajuje in glešta! Vem, da zares po ščavniškem dolu ostro sapa po zimi brije in vsakokrat sem hitel in podvojil korake po ščavniškem dolu, kedar koli me je dolžnost klicala. — Toda glej, hrastja je največ in najlepšega po ščavniškem dolu! Znano pa je, da tudi hrastje rado pozebe, ali od prevelikega mraza poka, in je potem „mrazasto“, kakor pravijo, in vendar je kaj lepo in gladko mlado in staro. V gozdih sem še največ mrazastega hrastja videl, menda bolj rahlega in čutljivega plemena. Tako stari ljudje govorijo, o kojih časih so vse drugačne okoliščine bile, kakor so dandanašnji. Ti pa mladi gospodar ne bodi doslužno predrto staro kopito — temuč poskušaj in uči se, da te bo lože stalo, in zapomni si sledeče: Ne pusti ne ene pedi zemlje brez koristi! Zasajaj sadunosno drevje raznega plemena in ga ožlahni ali cepi, kadar imaš divjakov, koje si v gredici pred hišo sam lahko iz pešek odgojiš. Potem jih na mestu cepi in še le, ko so en prot debela in blizo sežen visoka drevesca, jih presadi, kjer jih želiš. Sadi pa takole naj si bo svet kakoršnikoli, povsod ti bo rastlo, ako le drevescu primerno podlago napraviš in ima dostojno lego. Nekteri sadijo po vrhu zemlje, kjer je dobra in koreninice zasajajo z dobro prstjo ter kol pristavijo in drevesce privežejo; toda to velja le v dobri in ne presuhi zemlji, inace se koreninice v vroči letini posuše. Drugi narejajo globoke jame že v jeseni 4 do 5 čevljev široke in 3 globoke, ter spomladi jamo z dobro prstjo napolnijo in drevesce blizo pol čevlja globoko vsadijo, kjer je svet kremenast

ali peščen. Kder pa je bolj vlažna zemlja in bolj mokro ko suho, se mora precej visok kup dobre zemlje nanositi in na-nj drevesce zasaditi, da nebo v mokroti. Da ti drevesca ne pozebejo, obvij je v jeseni s slamo, tako jih tudi ob enem pred strupenim zobom zajčinem obvarješ.

Cepi mlade drevesca nizko, le bolj ostarela ali polomljena se više cepijo, ali kdor želi več plemen na enem drevesu imeti, se cepijo veje na kroni še mlade; toda glej, da ti vodene mladike iz divjačine ne rastejo in tako moč cepom ne kradejo in jih oslabujejo v rasti. Sadi jih pa vsikdar v redi; veče drevje više, manjše niže, da jih lože solnce obsijava in eno drugemu sence ne dela. K temu poslu vzemi kole, nastavi jih postavim 3 sežnje enega od drugega naravnost. Drugo red ali rajdo spet začni 3 sežnje od enih kolov itd. tako dobiš drevored na vse strani od kedarkoli gledaš, kar je jako mično in lepo, ter se drevje bolj razvija, ker ni tako v gnječi in zatuhljeno. Veča drevesa kakor: orehi, kostanji, tudi jablane in bruške večih plemen, se morajo 5 do 6 sežnjev sak sebe saditi, le slive storijo v veči tesnobi in v zavetju prav plitvo sajene v prstenini.

Za mero ti naj služi raglja ali špagovina, ktere konca sta štekloma privezana za vtikavanje, dokler v nju mesto kol postaviš.

Sadite pa mešanekarje, kosmače, ledronce itd. ki so posebno za prodajo in se dajo tudi najdalje ohraniti. Inace pa domača plemena kakoršna koli, ker je vse za rabo; le lesik ne trpite! Izmed brusok pa maslenke (Butterbirne), koje lahko sušite ter surove in suhe v bližnje mesto prodajate. To isto velja o slivah.

Zapisujte si pa skrbno pleme ali saj drevesce, kedar ste ga zasadili v gospodarstveno ročno knjigo, da se ve starost in vrednost itd. Taka knjiga za vpisovanje raznih opravil in plačil pridelkov in dohodkov ne sme v nobenem umnem gospodarstvu manjkati: to si zapomnite, ako hočete naprejšne nazaj; te vam bodo oči odpirale, kakor vinoreju rovoši: red je duša vseh reči!

Sadite toraj pridno sadunosno drevje! Nas že ne bo, pa delo nas bo hvalilo. Jančar.

Nekaj za bčelarje.

Medene rastline. Bčele so naj rajše tam, kder najdejo naj več medenih rastlin; bčelarji bi morali toraj za to skrbeti, da bi okol ulnjaka rastlo ko naj več takih rastlin, ktere po mnogih skušnjah imajo naj več voska in meda.

Naj hasnovitejše rastline za bčelarstvo so sledeče rože in cvetje: Klinčeci (Karthäusernelke) melisa, divji in domači timian, gorišica, žalvija, vse sorte grašica in fižola, repine in zeljine sadike, ktere se za seme puščajo in cvetejo in detela; za tem drevesa in grmovje: zelena vrba, vsa sadovna drevesa, lipa, kosmato grozdje, rožmarin, česminovec, maline, rumena prezelika, bodičevje in vresje.

Med vsemi temi naj dalje cvete melisa, klinčeci in te dajo tudi naj boljši med. Tudi rožmarin bčelam zelo diši in zatoraj bi se ga mnogo moralo na solnčnem mestu okol ulnjaka nasaditi; jegovo cvetje da v toplem in suhem vremenu naj okusnejši in naj bolj dišeči med. V okolici mesta Narbone pripravljajo bčele med skorej iz samega rožmarinskega cvetja in trdi se, da je ta med v celi Evropi naj izvrstnejši. Na cvetju fižola, ajde in bele detele najdejo bčele tudi mnogo dobrega meda; zlo hasnovito je tudi, ako teče poleg ulnjaka mali potočec, kajti bčele ljubijo črstvo vodo.

„Prkt. Landw.“

Domače stvari.

Nastavljajte škvorcem škatle! Večkrat se pritožujejo kmetje in posestniki, da jim gosenice po drevju veliko škodo narejajo. Svetovali bi jim naj si priskrbijo kolikor naj več mogoče zatiravcev in pobiravcev gosenic, in sicer takih, kterim so gosenice sladka jed, kterim pa tudi nobena vejica ni preskrajna in predrobna.

Taki prekristni in spretni trebniki sadunosnih dreves so pa škvorci, ljudem in domačim živalim jako prijazne ptice. Komaj se vrne mila spomlad že se prikažejo te žive ptice, ki v celih trumah oblakom podobnih, pol drevju in polju, po travnikih in pašnikih sami in med vranami vsakojak mrčes in gosenice pobirajo.

Naj ljubši živež so škvorcem gosenice in drugi mrčesi in jihova zalega.

Ker škvorec rad okoli človeka biva, zato se v škatli,

ako mu jo med gostim vejem na drevo pripneš, rad naseli in gnjezdi. Naj ti toraj ne bode pretežavno na drevo splezati in tolikemu dobrotniku priležno stanovišče pripraviti. Stoterno ti bode tvoj trud povrnol.

Neki pticoznanec, ki se je dolgo časa z opazovanjem teh ptic pečal se je prepričal in izrajal, da jeden par škvorcev, ki ima navadno po 5—6 mladih na dan naj manj 300 gosenic ali pa 800—1000 drobnejših mrčesov samo za svoje mladiče polovi, starec in starka jih pa še vsak za se naj manj ravno toliko pohrustata.

Lahko tedaj vsak sprevidi, da sadovnjak, ki ima po 20—50 škvorčjih gnjezd po gosenicah ne bode tolike škode trpel.

Takih gnjezd se nahaja posebno na Českem skoro povsodi obilno po drevju ponastavljenih; zato pa tam sadunosno drevje lepše raste in sadja obrodi, da je kaj.

Gnjezda imajo tam na štiri vogle iz tankih deskic ali blan zbita, kakih 5—6 palcev dolga in ravno tako široka in visoka; sred prednje deskice je pa okrogla luknja le tako velika, da drug malo večji ptič od škvorca v škatlo ne more. Dobro je tudi škatlo od zvonaj temno pobarvati, da se od drevesne barve dosti ne loči, ali pa pobarvano z suhim mahom potrositi, kajti po tem takem dobi škatla popolnoma barvo stare drevesne skorje ter škvorce tim hitreje privabi.

V Berolinu je celo fabrika, v kateri take škatle delajo, pa za nas bi bile pruske škatle predrage; napravimo si jih lahko sami.

Gospodarji, ki imate sadovnjake napravljajte si tedaj taka gnezda, ako hočete drevje gosenic obvarovati!

Grdo in zelo nespametno naravnost proti lastnemu hasku pa je mlade škvorčike iz škatel pobirati in jih potem peči. Zato so piški, rece, kavrači in druga taka perutnina ne pa toliko ljubi in koristni peveci in žlabodrači — škvorci.

F. F. Višički.

Slovenski župan.

(Dalje.)

Tedaj domoljuben in naroden naj bo vsaki župan.

Kaj pa je to, kdo je domoljuben? bo morda kdo vprašal, in kdo naroden.

Domoljuben je na Slovenskem vsak, kdor ljubi kraj, kjer se je rodil, ljubi deželo, kterej pripada njegov rojstni kraj, ljubi premili materni jezik in čisla šege in navade svojega domovja. Pa samo s tem, da ima človek take občutke v srcu, se še ne kaže domoljubnega, treba je tudi, da se v djanju pokaže, česar je srce polno. Domoljuben župan se tedaj ne šopiri z nemškimi, drugim sosedom nerazumljivimi besedami in ne piše, kjer ni neobhodno potreba, nemški, ampak v gladkem slovenskem jeziku. Ne poteguje se zato, da bi se samo zategadel, ker on sam nemški zna, sploh celej soseski nemški dopisovalo. Župan, ki je domoljuben tudi skrbi za to, da z vsemi uradnijami, kakor na primer: z okrajno sodnijo, s štibernico (dvakarijo) vse slovenski dopisuje in skrbi, da se slovenskemu jeziku dajo pravice, ktere bi bil moral že davno imeti, da se rabi na Slovenskem povsod v šolah in uradnijah. — Pa če že župan vse to stori, ali je s tem že dokazal, da je domoljuben? Ne, treba še k temu, da povsod gleda na korist in blagor in sicer kot župan v prvič svojih sosedov, potem dežele v kterej prebiva in slednjič države, kterej pripada. V ta namen se mora truditi, kolikor mogoče za omiko, poduk, blagostanje, truditi se mora in podpirati vse svobodne naprave in postave, ali prav za prav, ker svobodnih postav še nimamo, gledati mora na to, se ve da kolikor je v njegovej oblasti, da se začne svobodno gibanje. Domoljuben župan previdi, da sam s svojo sosesko nič ne opravi, posvetuje se še z drugoj, tretjoj soseskoj, jih skuša prepričati in spraviti na svojo stran. In če je reč, za ktero mu je mar, pravična, potrudile se bojo tudi te druge soseske za njo in zmagała bo pravična reč, ki bi sicer ne bila, če bi jo bil zagovarjal le en župan, le ena soseska. — Iz tega je že jasno, da vsako delo pravega župana mora biti domoljubno.

Domoljuben in naroden, te dve besedi ste drugod v bolj srečnih krajih, le ena, to je, enako reč pomenjate. Pa pri nas Slovencih, ki imamo vedno kaj posebnega, je to drugače. Pri nas je naroden vsak, ki čuti, dela in se trudi kot ud slovenskega naroda, kdor ve in trdi, da so Štajarci, Kranjci, Primorci, Gorčani in Korošci bratje, da govorijo enaki jezik, da so le po čudni nezgodi tako razkosani, da bodo pa enkrat zopet v eno samo celoto, v eno deželo združeni.

Mnogo bi se še lahko govorilo o tem, kdo je domoljuben in kdo naroden. Pa čemu, bi se tratil čas? Kdor vedno klobuk pod pazduho nosi in se po uradnijah nemškutarškim uradnikom priklanja, ta gotovo ni ne naroden ne domoljuben. Na tem bote vsakega narodnjaka spoznali, vam pa, dragi slovenski župani, naj bo to zrelo, in glejte pogosto vanj, če ste še domoljubni in narodni ali pa ne.

(Dalje prihodnjič.)

Novičar iz domačih in ptujih krajev.

Iz deželnih zborov.

Kranjski deželni zbor je imel 6. t. j. m. prvo in zadnjo sejo. V tem zboru je bral cesarski namestnik pred poldnem nemški po poldne pa tudi v izvirnem slovenskem jeziku pisano cesarjevo pismo, ktero je došlo iz Dunaja, in prvkrat so se slišale, kar Ljubljana stoji, iz stola cesarskega namestnika v domačem jeziku besede.

Po zaslišanem nemškem pismu Njih Veličanstva, reče deželni poglavar, da je že za ponedeljek odločil volitev državnih poslancev, in da mu je dr. Bleiweis izročil peticijo častite Št. Jurške duhovščine, ktera prosi, naj deželni zbor ji pomaga, da se po vzkazu c. k. okrajne gosposke v Kranju prekliče to, kar je berič Lovro Sejevec okliceval pri več crkvah zastran volitve v deželni zbor in pri tem oklicu nesramno spodkopoval zaupanje duhovstva in narodnih možev. Št. Jurška duhovščina je te pomoči prosila že g. Derbitscha; ali on jej še dozdej ni rešil vloge!

Potem se vzdigne poslanec dr. Bleiweis in stavi nujni predlog: naj se brž danes volijo poslanci v državni zbor, pa tudi odborniki v deželni odbor in konča ves zbor v enem dnevu. Vsak že dolgo ve, koga bo volil; volitev je kmalu pri kraju in mi ne prizadevamo deželi nepotrebnih stroškov.

Temu predlogu so se vstavljali Apfaltern, Kromer in Dežman, kar vendar nič ni pomagalo in pri glasovanju je obveljal predlog dr. Bleiweisa. Zatim je bilo poročevanje o novih volitvah deželnih poslancev, vse so bile enoglasno potrjene le Postojnska volitev g. Obreza se je zavrgla. O volitvi Novomeški ni bilo mogoče zdaj poročevati, ker kaže se pri tej volitvi mnogo veljavnih zadržkov; ti pa se morajo za gotovo poizvediti.

Popoldne se je bralo v slovenskem jeziku cesarjevo pismo; zatim je bila naj prej volitev državnih poslancev; izvoljeni so bili grof Cornini, dr. Toman, dr. Klun, Svetec, grof Barbo in fajmošter Pintar. Vsi so volitev prevzeli.

V deželni odbor so voljeni dr. Bleiweis, dr. Toman, dr. Costa in Kromer, za njih namestnike Svetec, Kos, Kozler in Rudež. Nekako senzacijo je naredilo tudi to, da veliki posestniki, ki so si dvakrat že volili Langerja, so volili zdaj drugače.

Česki deželni zbor se je na novo zbral 6. t. m. kakor tudi Kranjski in Moravski, in dokončala se je takratna seja v soboto 13. t. m. Jegov namen je bil, kakor je to že znano, da bi volil poslance v državni zbor takraj Litave. Okoli tega namena so se tudi sukale obravnave jegove. Prvih 5 dni so se potrjevale volitve in pri tem je že bila velika borba, toda vse volitve razun Landskronske, kder se je skoz noč 66 častnih mestjanov vstvarilo, so se potrdile v kljub osem protestom in nepravilnostim pri voljenju. Nemška stranka in 54 velikih posestnikov so glasovali skupaj in na razloge se ni kaj posebno poslušalo. Veliki posestniki so tudi takrat glasovali, ko se je odločevalo o veljavnosti njihove volitve same, kar je proti vsaki zborovski navadi. Večina tega českega zbora se je po znanih zadnjih volitvah in po takem načinu potrjenja obrnola na nemško stran, da si ravno je Nemcev 1½ milion, Čehov pak 3½ miliona v deželi. Taka večina se imenuje napravljena umetna večina. Lahko si tedaj že domisli vsak čitatelj sam, kako se je godilo zaradi volitve v tako imenovani državni zbor takraj Litave. Državni predlog o volitvi pride pred posebni odsek 15 poslancev, 10 poslancev v odseku je nemških, 5 českih, poročevalce večine je Herbst, manjšine slavni Rieger. V petek pridejo obravnave pred polni zbor. Herbst prebere predlog nemške stranke naj se namreč volitva v državni zbor izvrši, kakor vlada zahteva, Rieger pak poročuje v imenu českih poslancev naj se varuje stališče prejšnjega zbora, in se v takšen državni zbor, ki nima postavne podlage in cele države ne zastopa ne voli in naj se pravice dežele in krone česke ne prepustijo